

INTERVJU: JAROSLAV RUDIŠ

aspekt
nummer 2-2009

Den tjeckiske författaren Jaroslav Rudiš (f 1972) var en av gästerna på årets bokmässa i Göteborg. Han är aktuell på svenska med ett bidrag i antologin *Tjeckien berättar: I sammetens spår*, (Tranan 2009), och hans bok *Himmel under Berlin (Nebe pod Berlínem, 2002)* ges ut i svensk översättning på Aspekt förlag hösten 2010. Lova Meister tog tillfället i akt att prata med honom om litteratur, musik och tåg.

Jaroslav Rudiš (Foto: Lova Meister)

Din debutbok Himmel under Berlin utspelar sig i Berlin, du har en examen i tyska och du har bott i Tyskland. Hur påverkar närheten till en annan kultursfär dig som författare?

Tyskland och Berlin har haft ett enormt inflytande på mig. Centraleuropa är ett litet men mycket stormigt hav fullt av spännande historiska skeenden. Tjecker och tyskar förenas av en gemensam historia, perioder av fredlig samexistens varvade med tider av ömsesidigt hat. Det rymmer självklart en stor dramatisk potential. Men den här romanen handlar sna-

rast om den unga, samtida generationen som inte längre tyngs av de historiska problemen utan lever sitt eget liv med sina kärlekar och sina drömmar - eller olyckliga kärlekar och uppfyllda drömmar. När romanen hade kommit ut fick jag klart för mig att Berlin uppfattas som en oerhört sexig stad i Tjeckien. De flesta drömmer om att få åka dit och bo där ett tag.

I dina böcker finns många referenser till musik. Vilken roll spelar musiken i ditt skrivande?

Jag hade helst av allt velat ha ett band, men jag är ingen vidare musiker. Jag kan inte spela något instrument utan leker mest på mitt keyboard. Musiken har absolut satt sin prägel på den här romanen. Jag ville att texten skulle vara rockig, ha tempo, bra rytm och en viss korthuggenhet, så att den hela tiden hade ett driv framåt. Som en bra rocklåt. Musik är en av mina största hobbies. Och jag gillar svenska band som The Knife och dess sångerska Karin Dreijer Anderssons projekt Fever Ray – mörka, suggestiva utflykter till det undermedvetna. Det är nog årets bästa skiva.

Du har uppenbarligen ett djupt rotat intresse för tåg. Vad är det med dem som fascinerar dig?

Min farfar och min farbror jobbade vid järnvägen. Båda är döda nu, men deras liv har varit en inspirationskälla för serieböckerna om Alois Nebel som

jag skrev i samarbete med konstnären Jaromír 99. Min farfar hette Alois, Alois Rudiš. Han tjänstgjorde under kriget på en liten station vid den tysk-tjeckiska gränsen, det vill säga där handlingen i serieböckerna utspelar sig. Järnvägen är en av symbolerna för Centraleuropa. Stationer är sig lika överallt, precis som människorna som jobbar vid järnvägen. Järnvägen blev även skådeplats för många dramatiska händelser under förra seklet: hela arméer förflyttades med tåg, judar deporterades till Auschwitz och tyskar förvisades efter kriget med tåg från Tjeckoslovakien till Tyskland.

Du har skrivit pjäser och serier tillsammans med kollegor, men romaner skriver du ensam. Hur ser du på skillnaden mellan dessa litterära genrer?

Jag vill berätta en bra historia, det är det viktiga för mig. Det finns olika former för det, och jag tycker att det är intressant att variera. Det kreativa samarbetet med andra roar mig. Bollandet med idéer, det ömse-sidiga samspelet, att jobbet går fort framåt. När jag skriver böcker får jag mitt lystmäte av ensamhet, så jag ser alltid fram emot att jobba med serier tillsammans med Jaromír eller skriva pjäser med Petr Pýcha.

Du har relativt snabbt blivit en etablerad och framgångsrik ung författare. Har ditt förhållande till skrivandet förändrats med de ökande förväntningarna från läsare och kritiker?

Nej, det hoppas jag att det inte har. Jag skriver det jag vill skriva och tänker inte särskilt på läsarna, men jag blir självklart glad när de känner igen sig i mi-

na berättelser, lever sig in i dem eller reagerar på dem.

Jaroslav Rudiš (Foto: Lova Meister)

Finns det någon författare eller litterär riktning, tjeckisk eller utländsk, som har påverkat dig särskilt starkt?

Det finns flera tjeckiska författare, Bohumil Hrabal, Milan Kundera och Josef Škvorecký, som har haft ett starkt inflytande på mig, och det är möjligt att jag inte har frigjort mig från det än. Jag läser mycket samtida centraleuropeisk litteratur från Tyskland, Österrike och Polen. Och många amerikaner, till exempel Paul Auster.

Vad tycker du är intressant och värt att uppmärksamma i den tjeckiska litteraturen idag?

Jag tycker personligen att det är intressant att ta upp tabubelagda teman i den tjeckiska historien, som förvisningen av tyskar efter kriget. En intressant författare är Radka Denemarková, vars roman *Peníze od Hitlera* (Pengar från Hitler) är översatt till flera språk.

Petra Hůlová, Jan Balabán, Jáchym Topol och Michal Viewegh har också starka röster.

Du var sjutton när sammetsrevolutionen ägde rum. Vad anser du om den litterära scenens utveckling efter 1989?

Ibland klagar folk på att man läser mindre idag, att folk uppslukas av teve-tittande, men jag har ingen känsla av att litteraturen är död. Tvärtom. Det ges ut mängder av böcker. Tjeckiska författare är utsatta för hård konkurrens från utlandet och lyckas inte alltid skriva starka, fängslande berättelser. Det är förstås inte lätt att försörja sig som författare, bara ett fåtal lyckas med det i Tjeckien. Men det är inte lätt någonstans.

Har du någon ny bok på gång?

Jag skriver på en samling noveller som utspelar sig på en bar i Leipzig. Det ägnar jag mig åt emellanåt när jag har tid över. Jag har även en ny roman på gång. Huvudpersonen ger sig på gamla dar av till Island i en fallfärdig Škoda för att söka sina rötter. Vi får se vart den färden tar honom.

- Lova Meister

PÅ GÅNG I FÖRLAGET

17/11 2009 Presentation av antologin *Tjeckien berättar: I sammetens spår* (Tranan 2009) med Tora Hedin, Mats Larsson och Lova Meister på Tjeckiska centret i Stockholm i samband med 20-årsjubileet av Sammetsrevolutionen. Mer info finns på czechcentres.cz/stockholm. Bokförsäljning!

nummer 2-2009